

ЎЗБЕКИСТОНДА ДЕМОКРАТИК ЎЗГАРИШЛАРНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ АСОСЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ Йўналишлари

Президент Ислам Каримовнинг Олий Мажлис тўққизинчи сессиясидаги маърузаси

(Давоми. Боши
1-бетда).

Одамларимиз учун муқаддас бўлган маънавий ва диний қадриятларни қишлоқ, кўп асрлик олижаноб урф-одатларимиз ва аъёнларимизга таниб иш кўрганимиз қадимий элликимизнинг руҳи, мамлакатимизнинг парокандалик ва бошбошдоқлик, халқимиз табиатида ёт бўлган экстремизм ва ақидаларнинг бутқоғига ботиб кетиш хавфидан саклаб қолди.

Биз истиқлолимизнинг илк кўнралидан қолдириш, қотиб қолган маънавий ақидалардан воз кечишга, маънавий янгиланишга, одамларнинг қалби ва онгига миллий истиқлол ғояси тамойилларини сингдиришга қаратилган аниқ сиёсат олиб бордик. Бу эса, ўз навбатида, юрдошларимизнинг тафаккурини ўзгартиришда, ислохотларни жорий этишда янги ёндашувларни шакллантириш, жамиятимизда диний бағрикенглик, миллатлараро тоғувлик ва конфессиялар ўртасида мурося муҳитини мустахкамлашда сезиларли таъсир кўрсатди.

Иқтисодиёт соҳасидаги салбий ҳолатларни бартараф этиб, одамлар турмуш даражасининг кескин пасайиб кетишига йўл қўймасдан, аҳолининг ҳимояга муҳтож қатлам ва гуруҳларини иқтисодий жиҳатдан муҳофаза қилган ҳолда, Ўзбекистонда иқтисодий-сиёсий барқарорликни ва фуқаролар тоғувлигини саклаб қолишга муваффақ бўлдик.

Бугун шунинг ишонч билан айта оламизки, нафақат иқтисодиёт соҳасида, балки жамиятимизнинг сиёсий ва маънавий жиҳатдан янгиланган ҳолатида ҳам биз таъналарни тараққийёт модели ва асосий ривожланиш тамойиллари ҳаёда ўзини тўла оқламакда. Шундай деб айтишга бизнинг барча асосларимиз бор.

Шу билан бирга, бу устувор йўналишларнинг айримлари — ҳусусан, қонун устуворлиги, ислохотларни босқичма-босқич жорий этиш, қўли иқтисодий сиёсат каби тамойиллар мамлакатимизнинг ривожланишнинг кейинги даврада ҳам биз олдимизга қўйган мақсадларга эришишда муҳим ҳаётий аҳамият касб этади ва ўз қимматини йўқотмайди, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Хурматли депутатлар! Айни пайтда, шунинг айтишимиз зарурки, юртимиздаги ўзгариш ва янгиланишлар жараёнининг кўлами кенгайиб, самарадорлиги ошиб бораётган сари жамият ҳаётининг барча соҳаларини эркинлаштириш ва демократлаштириш зарурати тобора кўпроқ сезилмоқда. Шу боис ҳам, биринчи чакирлик Олий Мажлиснинг 14-сессиясида ва иккинчи чакирлик Олий Мажлиснинг 2000 йилги 1-сессиясида **сиёсий, иқтисодий, ҳуқуқий ва маънавий соҳаларни эркинлаштиришга қаратилган стратегик дастур қабул қилинди.**

Шундан буён ўтган вақт мобайнида ҳаётимизнинг барча соҳаларини эркинлаштириш жараёнининг қонуний асосини таъминлаштириш бўйича кўпгина ишлар амалга оширилди.

Ҳусусан, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, давлат тузилишини демократлаштириш, бозор ислохотларини чуқурлаштириш, ҳусусий мулкни, тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес манфаатларини ҳимоялаш борасида зарур қафолларни яратиб беришга алоҳида эътибор қаратилди ва ушбу йўналишдаги ишлар изчил давом эттирилмоқда.

Иқтисодий-иқтисодий ҳаётимизнинг бу муҳим соҳаларида муносабатларни тартибга солувчи бир қатор янги қонунлар қабул қилинди ва қўнунлар қонун ҳужжатларига тегишли ўзгаришлар киритилди; Жиноят, Жиноят-процессуал ва бошқа кодекслар қайтадан қўриб чиқилди.

Шу жумладан, прокуратура тизими устидан иқтисодий назоратни қўйиш, унинг айрим ҳуқуқларини чегаралаш ва қисқартириш, бу ҳуқуқларнинг қўлини суд идораларига бериш масалаларига аниқлик киритилди.

Инсон ҳуқуқларига риоя

этилиши бўйича миллий мониторинг тизимини янада ривожлантириш ва мустахкамлашга қаратилган чора-тадбирлар ишлаб чиқилмоқда ва бу борада амалий қадамлар қўйилмоқда.

Шуни алоҳида таъкидлаш зарурки, нафақат қонунчилик соҳасида, балки қонунларни амалиётда қўллаш, жазо тизимини тубдан қайта қўриб чиқиш соҳасида ҳам жиддий ўзгаришлар амалга оширилди.

Суд-ҳуқуқ тизимини ислох қилишга қаратилган чора-тадбирлар, жумладан, судлар тўғрисида, прокуратура тўғрисида, суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш

керакки, бундай эътироф, Ўзбекистоннинг жаҳон миқёсида ортиб бораётган нуфузи — бу, авваламбор, мамлакатимизда истиқлолнинг дастлабки кўнралида ноқўтказиб келинаётган, ҳар томонлама чуқур ўйланган, оғир-вазмин, қатъий ва мустақил таъкиднинг натижасидир. Айтиш кераки, бу Марказий Осиё минтақасида хавфсизлик ва барқарорликни таъминлаш бўйича давлатимиз олға сурган барча маълум ташаббуслар, қилинган катта амалий ишларнинг самарасига бўлиб қолмасдан, айни пайтда мамлакатимизда демократик тамойиллар ва бозор ислохотларини амалга

диган янги мулкдорлар синфи шаклланимоқда.

Қадрли ватандошлар! Ҳаммамиз биламизки, ҳаёт бамисоли оқар дарё, у ҳеч қачон бир жойда тўхтаб турмайди. Бугун барчамиз атрофдаги вазият қандай тус олаётгани, кўпгина қадриятлар янгиланаётгани, нафақат минтақамиз, балки бутун дунё миқёсида ҳаётнинг ўзи ҳам қандай тез суръатлар билан ўзгараётганини кузатиб бормоқдамиз.

XXI аср — шиддаткор тезликлар асри, ахборот ва ахборот технологиялари асри, интеллектуал ресурслар, юксак технология ва замонавий билимлар инсоният тараққийотининг асосий ва ҳал

ни исботлаб ўтиришга ҳолат бўлмас керак.

Албатта, биз бу йўлда бирмунча салмоқли ютуқларни қўлга киритдик. Бунинг ҳеч қандай инкор этолмайди.

Аммо барчамиз учун аён бўлиши кераки, биз эришган натижа ва марралар олдимизга қўйган буюк мақсадларга етиш йўлида маълум бир бўғин ва босқични ташкил қилади, ҳолос.

Бизнинг бугунги кундаги муҳим вазифамиз — ўтган давр мобайнида эришилган натижаларни яна бир бор танқидий ва ҳолисона баҳолаш ва амалий ҳулосалар чиқариш.

Бизнинг вазифамиз мамлакатимизни, жамиятимизни

иқтисодиётни модернизация қилиш, жамиятни маънавий янгиланган ҳолатида олиб бораётган барча ислохотларининг мезони, деб билишимиз керак.

Иккинчи устувор йўналиш. Бу — мамлакатимизда хавфсизлик ва барқарорликни, давлатимизнинг ҳудудий яхлитлигини, сарҳадларимиз дахлсизлигини, фуқароларимизнинг тинчлигини ва оқсоқилларини таъминлашдан иборат. Чунки бу мезонлар ҳар доим ривожланиш ва тараққийотнинг асосий шартли бўлиб келган.

Шунинг учун ҳам экстремизм ва ашаддий ақидаларнинг ҳар қандай кўринишларига, халқаро террорчилик

Бу борада ташқи иқтисодий фаолият ҳамда валюта бозорини эркинлаштириш, миллий валютани жорий операциялар бўйича эркин алмашувини таъминлаш, миллий валютани — сўмимизнинг барқарорлиги ва харид қувватини ҳар томонлама мустахкамлаш тараққийотимизнинг янги босқичидаги асосий вазифаларимиздан биридир.

Иқтисодиётимизда таркибий ўзгаришларни амалга ошириш ва уни модернизация қилиш, экспорт ривожини, импорт ўрнини босадиган маҳсулотлар ишлаб чиқариш таъминлашнинг муҳим шартли бўлган ҳорижий инвестициялар, авваламбор,

лан мулкдо солиштириб бўлмайди.

Бу тўғрисида гапирганда, оммавий ахборот воситалари фаолиятига оид бўлган баъзи бир масалалар ҳақида тўхталиб ўтиш ўринли, деб биламан. Шунинг айтишимиз кераки, мамлакатимиз оммавий ахборот воситалари ўзоқ вақтлар давомида маънавий ва маъмурий назорат остида ишлагани тўғрисидаги ҳаётнинг ҳали-бери бу ҳолатдан чиқиши, аввало, психологик жиҳатдан ўзини эркин ҳис этиш қийин келмоқда. Шу сабабли улар ўзи учун янги бўлган ҳозирги вазиятда баъзан ҳали ҳам нима қилиш ёки нима қилмаслик ҳақида юқоридан кўрсатма кутиб ўтиргандек кўринади.

Уйлайманки, ҳақиқий демократик матбуот кўрсатма асосида яшай олмади ва яшай ҳам мумкин эмас. Эркин матбуот реал вазият шароитида фаолият кўрсатиши, ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ҳаётнинг долзарб муаммоларини дадил қўтариб чиқиши, одамларни безовта қилаётган барча масалаларни жамоатчилик муҳокамасига ҳавола этиши, ҳокимият ва бозорлар тузилмаларининг қабул қилётган қарорлар ва фаолиятига танқидий, шу билан бирга, ҳолис баҳо бериб бориши керак.

Шунинг айтиш зарурки, бугунги кунда мамлакатимизда ўз қабиланин ҳақиқий устаси бўлган, юртимиздаги ва чет эллардаги ижтимоий-сиёсий ҳаётнинг мураккаб масалалари ва ҳақиқий ҳолатини чуқур тушуниш, таҳлил қилиш қобилиятига эга бўлган малакали журналистларга катта эҳтиёж сезилмоқда.

Ҳаммамиз бир ҳақиқатни яхши англаб олишимиз лозим: матбуот эркинлигининг қафолати — ахборот соҳасида бозор муносабатлари ва рақобатни ривожлантириш билан чамбарчас боғлиқ. Бугун оммавий ахборот воситалари олдида иқтисодий шериклар топиш, иқтисодий жиҳатдан ўзини ўзи таъминлашга эришиш борасида кенг ва реал имкониятлар пайдо бўлмоқда, бу эса ўз навбатида уларнинг эркин ва мустақил фаолият кўрсатишида асосий омил бўлиб хизмат қилади.

Барча оммавий ахборот воситаларига, мулк шакли, тиражи, қамрови ҳамда мазмуни йўналишдан қатъи назар, уларнинг мамлакатимиз ахборот майдонига ҳалол рақобат асосида фаолият олиб бориши учун давлат зарур шарт-шароитларни яратиб бериши лозим. Айтиш мумкинки, бу — жамиятнинг том маънода демократлаштириш гаровидир.

Уйлайманки, "Оммавий ахборот воситалари соҳасида иқтисодий муносабатларнинг асосларини тўғрисида"ги қонунни қабул қилиш масаласини қўриб чиқиш вақти етди. Бу қонун, бошқа қўнунлар масалаларини ечиш билан бирга, мустақил нашрларнинг айрим эскича фирмалардан мансабдор ва амалдорлар, табиий монополиялар, ҳомиёлар ва реклама берувчилар, матбуот тарқатувчилар, ношрлар ва бошқаларнинг таъсиридан самарали ҳимоя қилган бўлур эди.

Шунингдек, "Телерадио фаолияти тўғрисида"ги қонунни қабул қилиш ҳам оммавий ахборот воситалари фаолиятининг ҳуқуқий асосларини тубдан мустахкамлайди, деб уйлайман.

Сизларга маълумки, жамиятда ошқоралик ва очкички таъминлаш масаласи жамоатчилик фикрини ўрганиш усул-усулларининг қай даражада ривожлангани билан ҳам бевосита боғлиқдир.

Таъбир жоиз бўлса, жамоатчилик фикри — фуқаролик жамиятининг ҳолатини ўзидан аниқ акс эттирадиган бамисоли бир кўзгү. Лекин бизда жамоатчилик фикрини ўрганиш ҳам, уни шакллантириш ҳам яхши йўлга қўйилмагани, бундай ёндашув сиёсий ҳаётимизнинг доимий белгисига айланиб улгурмаганини таассуф билан қайд этишимиз лозим.

Яна бир ўта муҳим масала ҳусусида тўхталиб ўтмоқчиман.

(Давоми 3-бетда).

Суратларда: сессиядан лавҳалар.

тўғрисида, судларни жиноят ва фуқаролик ишлари бўйича иختисослаштириш бўйича аниқ сиёсат олиб бордик. Бу эса, ўз навбатида, юрдошларимизнинг тафаккурини ўзгартиришда, ислохотларни жорий этишда янги ёндашувларни шакллантириш, жамиятимизда диний бағрикенглик, миллатлараро тоғувлик ва конфессиялар ўртасида мурося муҳитини мустахкамлашда сезиларли таъсир кўрсатди.

Бугун шунинг ишонч билан айта оламизки, нафақат иқтисодиёт соҳасида, балки жамиятимизнинг сиёсий ва маънавий жиҳатдан янгиланган ҳолатида ҳам биз таъналарни тараққийёт модели ва асосий ривожланиш тамойиллари ҳаёда ўзини тўла оқламакда. Шундай деб айтишга бизнинг барча асосларимиз бор.

Шу билан бирга, бу устувор йўналишларнинг айримлари — ҳусусан, қонун устуворлиги, ислохотларни босқичма-босқич жорий этиш, қўли иқтисодий сиёсат каби тамойиллар мамлакатимизнинг ривожланишнинг кейинги даврада ҳам биз олдимизга қўйган мақсадларга эришишда муҳим ҳаётий аҳамият касб этади ва ўз қимматини йўқотмайди, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Хурматли депутатлар! Айни пайтда, шунинг айтишимиз зарурки, юртимиздаги ўзгариш ва янгиланишлар жараёнининг кўлами кенгайиб, самарадорлиги ошиб бораётган сари жамият ҳаётининг барча соҳаларини эркинлаштириш ва демократлаштириш зарурати тобора кўпроқ сезилмоқда. Шу боис ҳам, биринчи чакирлик Олий Мажлиснинг 14-сессиясида ва иккинчи чакирлик Олий Мажлиснинг 2000 йилги 1-сессиясида **сиёсий, иқтисодий, ҳуқуқий ва маънавий соҳаларни эркинлаштиришга қаратилган стратегик дастур қабул қилинди.**

Шундан буён ўтган вақт мобайнида ҳаётимизнинг барча соҳаларини эркинлаштириш жараёнининг қонуний асосини таъминлаштириш бўйича кўпгина ишлар амалга оширилди.

Ҳусусан, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, давлат тузилишини демократлаштириш, бозор ислохотларини чуқурлаштириш, ҳусусий мулкни, тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес манфаатларини ҳимоялаш борасида зарур қафолларни яратиб беришга алоҳида эътибор қаратилди ва ушбу йўналишдаги ишлар изчил давом эттирилмоқда.

ошириш жараёнида намоён бўлаётган жиддий ижобий ўзгаришларнинг халқаро ҳамжамият томонидан эътироф этилиши ҳамдир.

Шу маънода, жорий йилнинг январь ойида ўтказилган умумхалқ референдуми Ватанимиз сиёсий ҳаётида муҳим воқеа бўлганини таъкидлаш даркор. Референдумнинг ўтказилиши ва унинг яқинлари давлатчилигимиз ривожига, жамиятнинг демократик янгиланган ҳолатида муҳим босқич бўлди. Энг асосийси, референдум натижалари мамлакатимизда олиб борилаётган сиёсатнинг жамоатчилигимиз, аҳолининг томонидан қанчалик қўллаб-қувватланаётганини амалда яққол тасдиқлади.

Булларнинг барчаси демократик ва ҳуқуқий давлат, фаровон ҳаёт барпо этишдек ўз олдимизга қўйган олижаноб мақсад ва марраларга етиш йўлида юртимизда амалга оширилаётган катта ўзгаришларнинг аниқ ва ёрқин кўринишидир.

Шунинг қатъий ишонч билан айтиш мумкинки, бугун **Ўзбекистонда ислохотлар муқаррар тус олди. Энди уларни ортга қайтариб бўлмайди.** Энг асосийси ва энг муҳими, юртимизда яшайётган одамлар, уларнинг тафаккури, ҳаётга, ўз атрофида қўй бераётган барча воқеаларга бўлган муносабати ўзгармоқда.

Аваламбор, кишиларнинг онгини, ҳаёт тарзини шакллантирадиган ижтимоий муносабатлар бутунлай янги маъно-мазмун касб этмоқда. Мулкдор ва тадбиркорларнинг, кичик ва ўрта бизнес эгаларининг нуфузи ва таъсир кўли сайин ортиб бормоқда.

Биз ўрта синф деб атайдиган бу ижтимоий қатлам тизимлида, моҳият-этибобига қўра, мамлакатимизда нафақат иқтисодий, балки сиёсий барқарорликни таъминлаш, юртимизнинг тараққийоти ва гуллаб-яшнаши йўлида асосий таянч бўла-

қилувчи омилига айланаётган давр.

Минг афсуски, айни вақтда ҳозирги замоннинг энг хатарли аломати бўлиб жаҳон миқёсида терроризм ва экстремизм, уюшган жиноятчилик, нарқобизнес каби хавфсизликка янги таҳдидлардан ҳам кўз юмиб бўлмайди.

Бугунги кунда бундай хавф-хатарларнинг қай тарзда ва қандай асосда пайдо бўлаётганини, улар нафақат бизнинг халқимиз, балки бутун инсоният учун нечоғли муҳим бўло-қазо эканини биз аниқ тасаввур қиламиз ва уларнинг қандай машғум оқибатларга олиб қўйиши мумкинлигини яхши англаймиз.

Булларнинг барчаси оддий бир ҳақиқатни яна бир бор тасдиқлайди. Яъни, жаҳон ҳамжамиятидан муносабат ўрин эгаллашга, ўз халқининг тинчлиги ва фаровонлигини таъминлашга интиладиган ҳар қайси давлат бу масалаларга ўзининг замон талабларига тўлиқ жавоб берадиган, пухта ўйланган, аниқ-равшан фаолият дастурига эга бўлиши зарур.

Содда қилиб айтганда, муайян давлат ва жамият тараққийотининг ҳар бир босқичи ҳаётнинг ўзи ўртага қўйётган шарт ва талабларнинг ҳисобга олинишини тақозо этади.

Айтиш мумкинки, тараққийотнинг ҳар бир босқичи — бу янги муаммолар ва уларни бартараф этиш йўлидаги янги вазифалар демакдир.

Бу — ҳаёт қонунити, биз уни инкор этолмаймиз ва инкор этишга ҳаққимиз ҳам йўқ. Биз сизлар билан тараққийотнинг демократик мамлакатлардаги каби эркин ва фаровон ҳаёт барпо этишини ўз олдимизга эзгу мақсад қилиб қўйган эканмиз, бунга етиб бориш учун Америка, Европа ва Осиёдаги энг ривожланган давлатлар эришган андоза ва меъёрларга қиқшимиз зарурлиги

демократлаштириш ҳамда янгиланган йўлидаги ҳаракатларимизни сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш ва сўзсиз бу борада амалга оширган ижобий ишларимизни қатъий билан давом эттириш, уларни халқимиз озу қилган марраларга етказишдир.

Мана шундай мақсадларни ўзида мужассам этган дастурнинг негизини нима-лар ташкил қилиши керак ва аввало, қандай вазифалар биз учун устувор бўлмоғи лозим?

Биз учун энг асосий, энг муҳим устувор мақсад тенгсиз олий неъмат — мустақиллигини бундан буён ҳам асраб-авайлаш, ҳимоя қилиш ва мустахкамлаш бўлиб қолаверадир.

Мустақиллик биз учун, аввало, ўз тақдиримизга ўзини эгаллик қилиш ҳуқуқи, келажакимизни ўз қўлимиз билан барпо этиш, юртимиз бойликларида фақат халқимиз ва Ватанимиз манфаатлари йўлида фойдаланиш демакдир.

Мустақиллик биз учун муқаддас маънавий қадриятлар ва миллий аъёнларга таъян ҳолда ва тарзда яшаш, ана шу бебаҳо меросни асраб-авайлаш, уни келгуси авлодларга янада бойитган ҳолда етказиш демакдир.

Айни вақтда мустақиллик биздан зимманимизга олган халқаро мажбуриятларга риоя этиш ва уларни баҳарлаш, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Низоми талабларига, халқаро ҳуқуқнинг умумэътирофи этилган меъёрларига қатъий амал қилиш яшаш масъулиятини сўзсиз юклайди.

Бу — узок-ўкин қўйишларимиз билан дўстлик ва ҳамкорлик асосида яшаш, дунё ҳамжамиятидан ўзимизга муносабат бўлиб ва урин эгаллаш учун доим интилиш ва курашиш демакдир.

Биз мустақил тараққийот йўлини айнаманан шу маъно-мазмунда англаб, уни мамлакатимизни сиёсий жиҳатдан ривожлантириш,

ва нарқобизнесга қарши изчил курашиш йўлида барча имкониятларимизни ва куч-қудратимизни сафарбар қилиш бугунги кунда энг муҳим ва долзарб вазифамиз бўлмоғи лозим.

Мамлакатимизда ҳукм сураётган миллатлар ва динлараро тоғувлиқни, фуқаролар ҳамжамиятигини янада мустахкамлаш, ягона ҳонадонимиз бўлиши Ўзбекистонда истиқомат қилган барча инсонларнинг миллати ва дини, ирки ва жинсига қарамасдан, уларнинг тинчлиги ва оқсоқилларини таъминлаш — бу борадаги ишларимизнинг асосий маъно-мазмунига айланиши даркор.

Айни пайтда шунинг унутмаслигимиз кераки, мамлакатимиз хавфсизлигини таъминлашда ташқи таҳдидлардан ҳимоялашнинг ягона ҳонадонимиз бўлиши Ўзбекистонда истиқомат қилган барча инсонларнинг миллати ва дини, ирки ва жинсига қарамасдан, уларнинг тинчлиги ва оқсоқилларини таъминлаш — бу борадаги ишларимизнинг асосий маъно-мазмунига айланиши даркор.

Айни пайтда шунинг унутмаслигимиз кераки, мамлакатимиз хавфсизлигини таъминлашда ташқи таҳдидлардан ҳимоялашнинг ягона ҳонадонимиз бўлиши Ўзбекистонда истиқомат қилган барча инсонларнинг миллати ва дини, ирки ва жинсига қарамасдан, уларнинг тинчлиги ва оқсоқилларини таъминлаш — бу борадаги ишларимизнинг асосий маъно-мазмунига айланиши даркор.

Айни пайтда шунинг унутмаслигимиз кераки, мамлакатимиз хавфсизлигини таъминлашда ташқи таҳдидлардан ҳимоялашнинг ягона ҳонадонимиз бўлиши Ўзбекистонда истиқомат қилган барча инсонларнинг миллати ва дини, ирки ва жинсига қарамасдан, уларнинг тинчлиги ва оқсоқилларини таъминлаш — бу борадаги ишларимизнинг асосий маъно-мазмунига айланиши даркор.

хусусий сармояларни жалб этиш, бунинг учун тегишли инвестицион муҳит ва инвесторлар учун қафоллар яратиш бу борада, айниқса, катта аҳамиятга эга.

Шунингдек, ташқи ва ички инвестицияларни бутун иқтисодиётимизни янгиллашга, олтин-валюта захираларимизнинг барқарор ўсишига хизмат қилдиган етакчи тармоқларга биринчи навбатда йўналтириш масаласи ҳам доимий диққат марказимизда туриши лозим.

Бундай вазифаларни амалга оширишда халқаро молиявий ташкилотлар билан ҳамкорлигимизни янада кучайтириш, дунё иқтисодий тизимига интеграциялашув, Жаҳон Савдо Ташкилотига аъзо бўлиш учун зарур шарт-шароитларни яратиш ҳам энг муҳим ишларимиз қаторида туради.

Жамиятимизни янада ривожлантириш ва сифат жиҳатидан янгиланган ҳолатидаги тўртинчи ва ўйлайманки, энг муҳим устувор йўналиш — бу инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини, сўз ва матбуот эркинлигини, шунингдек, ошқораликни, жамиятда ўтказилаётган ислохотларнинг очкички таъминлашнинг демократик тамойилларини сўзда ёки қозғола эмас, амалий ҳаётда жорий қилишдир, десак, ҳар томонлама тўғри бўлади.

Ахборот соҳасини жадал ривожлантириш, оммавий ахборот воситалари — матбуот, радио-телевидение фаолиятини эркинлаштириш фуқаролик жамияти асосларини барпо этиш жараёнининг узвий тарқибий қисмига айланиши зарур.

Қиска қилиб айтганда, оммавий ахборот воситалари том маънода "тўртинчи ҳокимият" даражасига қўтарилиши лозим.

Шунингдек, қўли таъкидлаш кераки, бу йўналишда кўп иш қилинмоқда, лекин уларни ҳали олдимизда турган, қилиниши лозим бўлган ишлар би-

нин қалбимдан самимий муборакбод этаман. Сизларга сиҳат-саломатлик, ишларингизга омад, хонадонларингизга файзу ба-рака тилайман.

Маънавият сабоқлари

САВОБ, КИБР ВА РИЁ ХУСУСИДА

Хайтнинг баланд-пастини зийрак кўзлари билан кузатиб, ўзича мушоада қилиш, ундан хох ижобий, хох салбий бўлсин, ҳақиқат чикариш яхши ҳислатлар қиралди. Олий адиб ва журналист Абдулҳамид Ҳабибуллаевнинг бу фойди дунёга келиб, ўқиб, ўрганиб, гоҳида эса ўргатиб яшашининг ўзи бир мактаб эканини билиши аввало, унинг ижодида кўзга ташланиб туради.

Абдулҳамид ҲАБИБУЛЛАЕВнинг Республика марказий газетаси ва журналларида чоп этиб келинган баъдий публицистик таълиқлари, айниқса, иймон-этикод, ҳалоллик тўғрисидаги мавзудаги унлаб мақолалари кўп сонли ўқувчиларни эътиборсиз қолдирмайди. У ўз кўзлари билан ўзбекистон Фанлар академияси институтларида илмий ходим, Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус, Халқ таълими вазирлигида масъул вазифаларда, газета ва журналларда, шунингдек қатор йиллардан буён Ўзбекистон телерадиокорпорацияси муҳаррирларида ишлаб, ижод қилиб келди.

Абдулҳамид ҲАБИБУЛЛАЕВ яқинда «САВОБ, КИБР ВА РИЁ ХУСУСИДА» деб номланган ва кенг газетхонлар оmmasига мўлжалланган рисолаи ниҳоясига етказди. Биз ушбу мулоҳазали - публицистик асарни Сиз, азиз газетхонлар ҳукмига ҳавола этишни лозим деб топдик.

Демиллар, савоб иш офатни тўсиб, Эзгулик йўлига шайлангусидир. Энг кичик ҳиммат ҳам тойчоқдек ўсиб, Тўлпордек савобга айлангусидир.

Бани башар фарзандининг турмуш тарзи, унинг ҳаёт кечириши ҳаммиса ҳам бир хил бўлавермайди. Зотан бу фойди дунёда умргузаронликнинг махсус мактаби ҳам йўқ. Бундай ҳолатларнинг биридан кўчилиб, бошқасини эса ранжиб, афсусланиб яшаймиз. Зеро шўр билан, фикр қилиб яшашлик ўзи бир дорилфунундир.

Утган асрнинг етмишинчи йиллари эди. Бағали бобом отлариди, камини эшакда бозорга йўл олди. Йўлда кетатди бир кампирни уратди. Бечорани икки қўлида анчагина юки бор эди.

Бобом: Хамдидин болам, монгни эшакнинг мингазиб олгин, савоб оласан, - дедилар. Бобожон, ҳўп бўлади, - дедим.

Дарҳол кампирга салом бердим ва уни эшакимга мингазиб олдим. - Илоҳо барака топгин болам, топганинг ҳаммиса яхшиликка бўйсун, - деб дуо қилдилар. Йўлда яна кетатди бир ёш болага дуч келдик. Уни бобом отларига мингазиб олдилар. Шу кўни бозор-ўчарни қилиб, уйга қайтдик. Йўл-йўлакай яна икки кексанинг ишини енгил қилдик. Улар ҳам кўп алқаб, дуо қилишди, бизни.

Уйга келганимизда бобом: - Хамдидин болам, йигит бўлиб қолибсан. Бўгун икки ишни қилиб қилдинг. Аввал оиламизга нафсинг тегиб, отанг урнига бозорга йўл олдинг. Энг муҳими, қўли юсқа, ёрдамчиси йўқ, муҳтож кишиларга ёрдамнинг тегиб. Сен уларнинг дуосини олдинг. Ҳаёт-

да бундан ортқ савобли иш бўлмайди. Кўп савобнинг тағида қолдинг-да, болам, - дедилар. - XXI асрнинг иккинчи йили. Июль ойининг жума кўни. Соат ўн иккилар чамаси эди. Этикод-дош танишлар билан келишган вақтда бекатда учрашдик. Травматик кўлиб қолдик. Бакти оқар дара дейдилар. Жума нозимизга шўшиб турибмиз. Безовталана бошладик. Шунда Умрзқот отанинг саҳилиги тутиб кетди шекилли бир «Волга»ни тўхтатдилар. Шофёр рус йигити экан, йўли қўсқа қилиб бизни «Бомдор» жоме масжидига олиб келди. Шофёрга пул узатгандик: - Уят бўлади-я, гаирдин деб ўйлабсанларми? - Ахир, Худо битта! Дуо қилсангизлар савоби тегади, - деди.

Ҳаммамиз кўл очиб: - Илоҳо, барака топгин, йўлингиз ҳаммиса раво, манзилгингиз яқин бўлсин, топганингиз яхши кўнларингизга бўйсун, - дедик.

- Раҳмат! Раҳмат! - дея шофёр йигит ўз йўлига равона бўлди. Шу он бирдан, ўша тоғ қишлоғида бобом раҳматлик билан қорлик бозорига бориб келганимиз ёдимга тушди: «Ҳаётда бундан ортқ савоб бўлмайди», дегандилар. Бўгун гаирдин диндаги йигит ҳам: «Дуо қилинлар, савоби тегади», - деди.

Ҳа, савоб олишнинг йўли, тури ва вақти бўлмайди. Биз унга кўп ҳам парво қилмаймиз. Фақат, маълум бир вақтлардагина, бошимизга ташвиш тушиб қолгандагина, савоб олишга шўшиб қолармиз. Аммо савоб ўлмас экан. У бизни бало-қазолардан ҳимоя қилади, униб-ўсишимизга хизмат қилади. Эзгу ниятларимиз савобнинг ҳосияти тўғрисида чикади-ку?

Шариат ҳукмидан ташқи ридзат
Эмас тоат, қабохаттўр, қабохат.

«Иймон, этикод - яратган Тағри таслога бўлган илос, бу ишони қаболатидир. Бу фойди дунёда билганимиздан кўра, билмаганимиз кўпроқдир. Инсонлар, жамки маълумот ва маъжудотлар инсу-ҳинсларнинг ҳаммаси - яратганининг мулкидир. Дин сифат эмас, дин иқтисод ҳам эмас. У - панди-насихат, оқини қорадан, сонни носоғдан, тенгсизлиқни адолат меъёри билан ажратадиган, одамни эса ҳидоятга бошлагучи - одоб ва ахлоқдир», - деган эдилар Сарвар олам Расули Акрам (С.А.В.).

Кўзингни оч, «Қуръони Карим»ни тиловат қил. Оллоҳ таолодан «Қуръон одобидир», - деган оят бориб. Қуръон ҳам. Халқ ҳам аслида рушду ҳидоат сари бошлагучи - одоб-ахлоқ дорилфунуннинг муқаддас ва муборак дарслиқларидир. Уларда айтилганлари бажаришлик орқали савоб олинади. Этиқоди бор одам доимо савобга дахлдор бўлади. Оллоҳни танитгани, албатта Оллоҳ ҳам танийди.

Бу фойди дунёда Кибр ва Риё, Таъна ва Таъма, Ҳирс ва Нафс йўлини тутганлари дорилбақода Оллоҳ таоло танимайди. Уларга ҳамроҳлик қилган шайтонни лаъин ҳам қиёматда улардан қўради ва бундайларнинг ёнига ҳам бормайди. Бу тоифадагилар

ҳамма дин қовулларида ҳам бор. Лекин уларни Оллоҳ тан олмайди, танимайди ҳам.

Гила ботдим гила
қилмам кишидин, Кўрирман барча ўз нафсим ишидин. Оллоҳ таоло аслида гузаллиқни ёқтиради. Шу боис ҳам ёруғ оламни турфа ва гузал қилиб яратган. Башар фарзандининг ҳули, одоб-ахлоқи гузаллиқни Оллоҳ яхши қўради. Унинг бир минг бир гузал номи бор. Ҳар бир исмида эса бир минг бир фазилат хо айлангандир. Фейл-атвориимиз, бажарган ишларимиз, муомаламиз ва сўзимизнинг ширин ва латиф бўлмоғини яхши қўради у. Демаки, ноҳақлик, зулм ўқазиллик, камситишлик, одамларга паст назар билан қарашлик, кўпни назарга олмаслик, қўшнисига, яқинларига, таниш ва нотаниш бандаларига зулм беришлик, бу - гузал одатларга қирмайди. Бундай ишлар соҳиби бўлганлари Оллоҳ таоло ёмон қўради. Қиёматда бундайлардан нафратланади.

Кимки, Оллоҳ таолонинг ўн саккиз минг олам аро яратган табиатига меҳрсизлик қилса,

раҳм қилмаса, унга ҳам Оллоҳ таоло раҳм қилмайди. Ким кечиримли бўлмаса, у ҳам кечирмайди, ким гуноҳ ва ёмон ишлардан қайтмаса, уни жазога тортишдан ҳам Оллоҳ таоло қайтмайди, қилмишига яраша «марҳаматини» ҳар ким қўрсин. Қўсқа-қўс, меҳрга - меҳр билан жавоб берилди. Одатда фикр ва шўр ана шуларга асосдир.

Аслида Ойда ҳам доғ бор. Ишларда ҳам камчилиқлар бўлиши табиий. Бирок, ўша биз лаянлаган шўровий жамиятда ҳам этиқоди мустаҳкам, дилида Худонинг ёд этиб, уни қарри ва меҳридан воқиф бўлиб яшаганлар ҳам бор эди. Ҳамма ҳам дину диниатни унутиб, мушмончиликдан чиқиб кетмаганди. Динга мустаҳкам, иймонни бутунлар борили унун ҳам яна бизга ҳурликка, яна ўзликка қайтиш насиб этди.

Шу ўринда бир ибратомуз воқеани тилга олиб ўтишни лозим топдик.

Муфти ҳазратлари Зиёвуддин-хон рус проваслав черковининг раҳбарларидан бири билан хориж сафарига бўлибдилар. Ушанда проваслав черковининг

раҳбари ҳасталаниб қолибди. Муфти ҳазратлари меҳрибонлик ва очик юзлик билан у кишига марҳамат қўрсатибди. Унинг ҳол-аҳволидан доим хабар олиб турибдилар. У киши шифо топиб, тузалиб кетишларига қўлларидан ва дилларидан қўлланларича мадд қўрсатибдилар. Худо у кишига шифо бериб, тузалганларидан сўнг: «Худонинг ўзи мени бир балодан сақлади-да, бўлмасам, ақтимол сиз ҳазратларининг мушмонларча қўрсатган меҳр-муҳаббатингиз тўғрисида, ўз динимдан чиқиб, сизлар динингизни қабул қилишимга оз қолди» - деган эканлар. Ана динга этикод, ана одамгарчилик!

Одамнинг этиқоди тилида ва дилида, ниёти ва амалида ўта мустаҳкам бўлмоғи керак. Инсонпарварлик, одамийлик ҳислатлари ҳеч бир вақтда дин, амал ва мартаба танламайди. Чунки, барчамиз яратганинг олдида тенгимиз. Бизга Бахонинг фақат унинг ўзи берибди, унга иймон келтириб, ишонмоғимиз керак ва зарур.

(Давоми келгуси сонда).

Республиканинг энг йирик ва нуфузли банкларидан бири

АКЦИОНЕРЛИК ТИЖОРАТ «ПАХТА БАНК»

Ўз акциядорларини ва мижозларини, бутун Ўзбекистон халқини яқинлашиб келаётган Мустақиллигимизнинг 11 йиллик байрами билан самимий муборакбод этади!

Шу муносабат билан 2002 йил 20 августдан эътиборан 10 сентябрга қадар 6,5 ой муддатга қабул қилиниб, йиллик 50 фоиз даромад тўланадиган, манфаатли ва қулай бўлган

«МУҚАДДАС ЗАМИН»

муддатли жамғарма омонат турини

ПАКЛИФ ЭПАДИ

Сиз, ушбу омонатга бўш пул маблағларингизни «Пахта Банк»нинг исталган бўлимида қўйишингиз ва омонат шартларига кўра фоизли даромадингизни биринчи бор 45 кун тўлиши билан, кейингиларини эса ҳар ойда олиб боришингиз мумкин.

Маълумот учун

телефонлар:

78-10-32,

173-25-56.

«ПАХТА БАНК»

Сизларга соғлиқ, хушқайфият ва оилавий қувонч тилайди!

«ПАХТА БАНК» -
ФАРОВОНЛИГИНГИЗ
КАЛИТИДИР!

ИКРОМ ЭДИ, ИКРОМБОЙ БЎЛДИ

Файзобод Наманган вилоятидаги бошқа қишлоқлардан деярли фарқ қилмайди. Фақат бу ерда бог-роғлар мўл. Пахта далаларининг чет-четларида, шийпонларга қираверишда ҳам меvasини кўтаролмай ерга салом берган дараклар кўзингизни қувнатади.

Саратон офтобиди терлаб-пишиб асфальт йўлдан борар эканман икки тарафдаги манзара мени лол қолдирди. Хар түпи 8-10 тадан кўсак туккан гуза пайкалларига туташ майдонга такрорий экилган маккажўхори, мош ва ловия ер бетини қоплаган. Ариқ бўйидаги қил-қизариб пишган шафтолидан биттасини олиб сояга ўтиргандим, ердан қаршимда ўрта ёшлардаги бир киши пайдо бўлди.

- Йўл бўлсин, меҳмон. Шундай ис-сикда кимни кўдирыпсиз?

- Икромбой фермернинг ҳўжалиги хали узокми?

- Қўлингиздаги шафтоли ўша ки-шининг даласидан. Хўш келибсиз.

Узини Зокиржон Сотимов деб та-ништирган сўхбатдошим гоғтада сўза-мол қилиб қолди. «Икромбой» фермер ҳўжалигида ишлар экан. Менинг мух-бирлигимни билган яна ҳам жонлан-

ди, бамайлихотир юрагини очди.

- Етти пуштим деҳқон ўтган. Эсим-ни танибманки, даладаман. Лекин, сиз кўриб турган шу ерларда шунақа ҳосил битишига уйчиликларнинг ҳаммаси ҳайрон. Ер эгасини топти, деб шунга айтсалар керакда! Ўтган йили пахта-нинг хар гектаридан 40 центнердан ҳосил кўтардик. Бу йил бугдойзорла-римиз ҳосилдорлиги 80 центнерга етди. Даромадга қараб бўромад, де-ганларидек қўлимиз пул қўрпяти, уйи-мизга ёғ, қўнжара, бугдой қирадиган бўлиб қолди. Қишда кенжамни уйлан-тирдим. Умримда биринчи марта тўйдан қарсиз чикдим. У ёғ, ёғи бўлиб, ўтган йили тўрт юз минг сўм даромад қилибман.

- Сизларда ҳамма ҳам шунақа кўп пул оладими?

- Бўлмасамки! Қўшнларим Мутал-жон Носиров уч юз минг, Н. Матали-

ев эса тўрт юз минг сўм даромад қил-ди. Хар кўни икки маҳал бепул иссиқ овқат бериб, Икромбойнинг отасига раҳмат. Олтиш кишини қовуштириб, ана шундай даромадга киритиб қўйди. Уч йилда қилган ишларимизни гапи-риб берган экан, ишонмасдан, орқа-сидан одам юбориб, текшириб қўйди. Айтганидан ҳам зиёд чикди. Узин-гиз ўйлаб кўринг, 80 гектар ерга 11 та техника воситаси хизмат қиляпти. Хайдов тракторидан тортиб комбайн-гача ўзимизники. Ҳозир шу техника-лар учун замонавий сарой қўрапмиз. Илгари шийпонга қараб бўлмасди. Энди кўринг, бинойидек таъмирлан-ди, дала йўллари асфальтланди, тоза ичимлик суви чиқарилиди, шийпонга табиий газ келтиришга ҳаракат кетяпти. Чорвачилик ва паррандачилик йўлга қўйилди. 40 гектар бугдойзор-дан чиккан ҳашак машинада тойланиб, фарамга олинди.

- Тўхтанг, биродар сиз буларнинг ҳаммасини қайдан биласиз?

- Фақат мен эмас ҳамма ишловчи-лар беш қўлдек қилди. Икромбой иқтисодиёт институтини битирган. Шу-

нинг учун бизни ҳам иқтисод сари етакляпти. Узингиз ўйлаб кўринг. Ок-тябрь ойида, бошқалар режани ярим-латганда биз гузапоёни қилиб ташлаб бугдой экамиз. Эрта экилган бугдой-дан бақувват ва қалин қўчат олинади.

- Қанақасига октябрда терим ту-гайди?

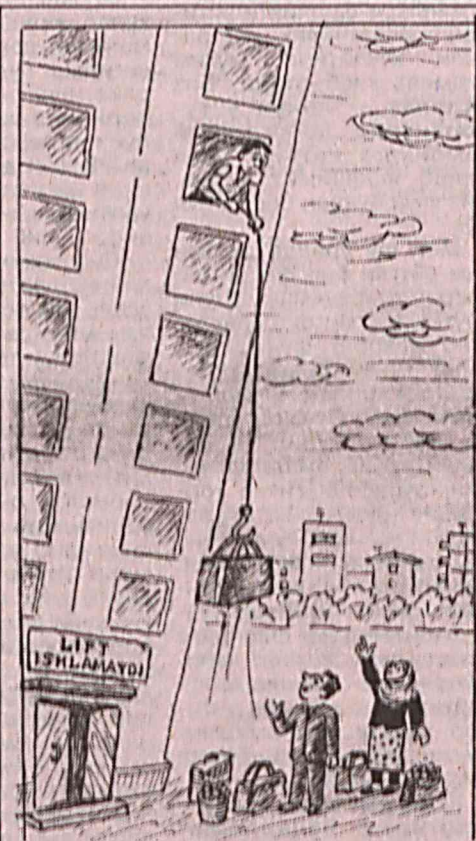
- Бу чигитни плёнка остига экиш-нинг самараси. Баъзилар плёнка ун-док, плёнка бундок деб баҳона қи-диради. Биз эса феврал ойидаёқ 40 гек-тар ерининг ҳаммасига плёнка остига уруғ ташлаймиз. Қарабсизки, пахта ҳам мўл, бугдой ҳам мўл.

Гап билан бўлиб кўн оғиб қолибди. Мен Зокиржон ака билан хайрлашиб ортга қайтдим. У бундан таажжубла-ниб сўради.

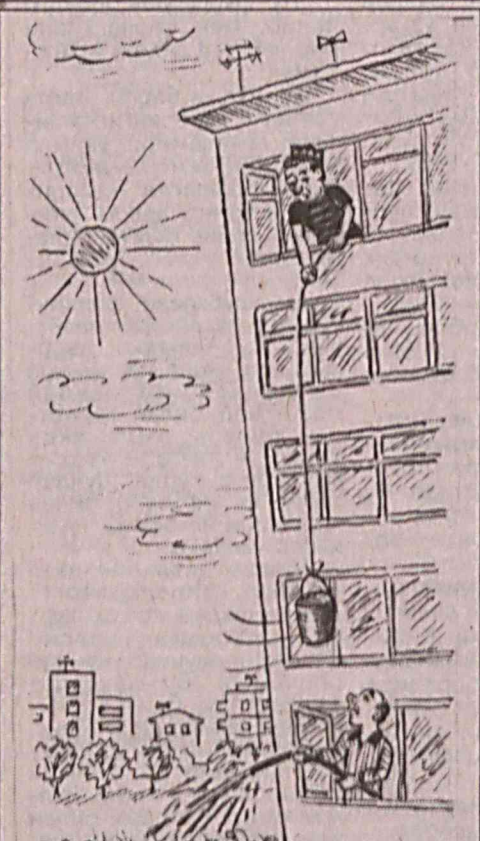
- Ие, ука Икромбойга учрамайсиз-ми?

- Йўқ, - дедим қўлимсираб. - Ик-ромбой Тожибоев сиздан ортқроқ га-пириб бермаса керак. Мен худди у билан гаплашгандек бўлдим.

«Туркистон-пресс»

- Хой болам, мени юқларимни ҳам торт, ахир сенинг «этаж»ингда тура-ман-ку!.. Абдурауф ХАКИМОВ чизган расмлар.

- Қўшинжон, челагимга сув қўйиб юборинг, чой қўйиш ҳам сув йўқ...

КЎХНА САМАРҚАНДГА «COSCOM»НИНГ ЯНГИ ҚАДАМИ

COSCOM

Европа ҳамжамиятининг «ЕВРО МАРКЕТ – 2002» мукофоти соҳиби – «COSCOM» компанияси барча юрдошларимизни Мустақиллигининг 11 йиллик байрами билан кутлайди.

«COSCOM» ва хусусан унинг Самарқанддаги филиали Ўзбекистон телекоммуникациясида уяли алоқа соҳасини ривожлантиришнинг пешқадамларидандир.

«COSCOM»: – рақамли уяли алоқа хизматини тақдим этиш бўйича Марказий Осиёда – I-GSM операторидир;

– Ўзбекистон Республикаси инвестиция дастурига киритилган биринчи ва ягона уяли алоқа операторидир;

– Ўзбекистонда халқаро автоматик роулинг хизматини йўлга қўйган ягона уяли алоқа операторидир;

– GSM стандартидаги уяли алоқа операторлари Халқаро Ассоциациясининг аъзоси бўлган Ўзбекистондаги биринчи оператордир.

2002 йил июль ойидан бошлаб компания Самарқанд вилояти ҳудудини ривожлантириш мақсадида 1 миллион АҚШ долларида кўпроқ маблағ сарфлади. COSCOM уяли алоқаси Булунғур, Лоиш ва Нуробод шаҳарларига ҳам етиб келди. Самарқанд шаҳрида жаҳонга машҳур ALCATEL фирмасининг юқори технологияли ускуналари ўрнатилмоқда. Демак уяли алоқа қамрови янада кенгайди.

COSCOM

СОЛИДНАЯ КОМПАНИЯ ДЛЯ СОЛИДНЫХ КЛИЕНТОВ

**«COSCOM» – янги сифат, янги имконият!
Биз билан ҳамкорлик қилинг – асло ютқазмайсиз!**

РЕСПУБЛИКА АКЦИЯДОРЛИК ТИЖОРАТ БАНКИ – «ҒАЛЛАБАНК» БОШҚАРУВИ

Ўзбекистон халқини, шу жумладан, ўз мижозлари ва акциядорларини, ҳамкасбларини мамлакатимиз мустақиллигининг 11 йиллик байрами билан чин қалбдан муборакбод этади.

Барчангизга боқий умр, тинчлик, омонлик, бахт-саодат ҳамроҳ бўлсин! Кутлуғ хонадонингиздан файзу барокат асло аримасин! Келажаги буюк давлат – жонажон Ўзбекистонимизнинг порлоқ истиқболи йўлидаги ишларингизда Сизларга ҳамиша омад ёр бўлаверсин!

Халқаро сифат учун ўтказилган кўрикларнинг
«Олтин юлдуз» мукофотлари совриндорлари

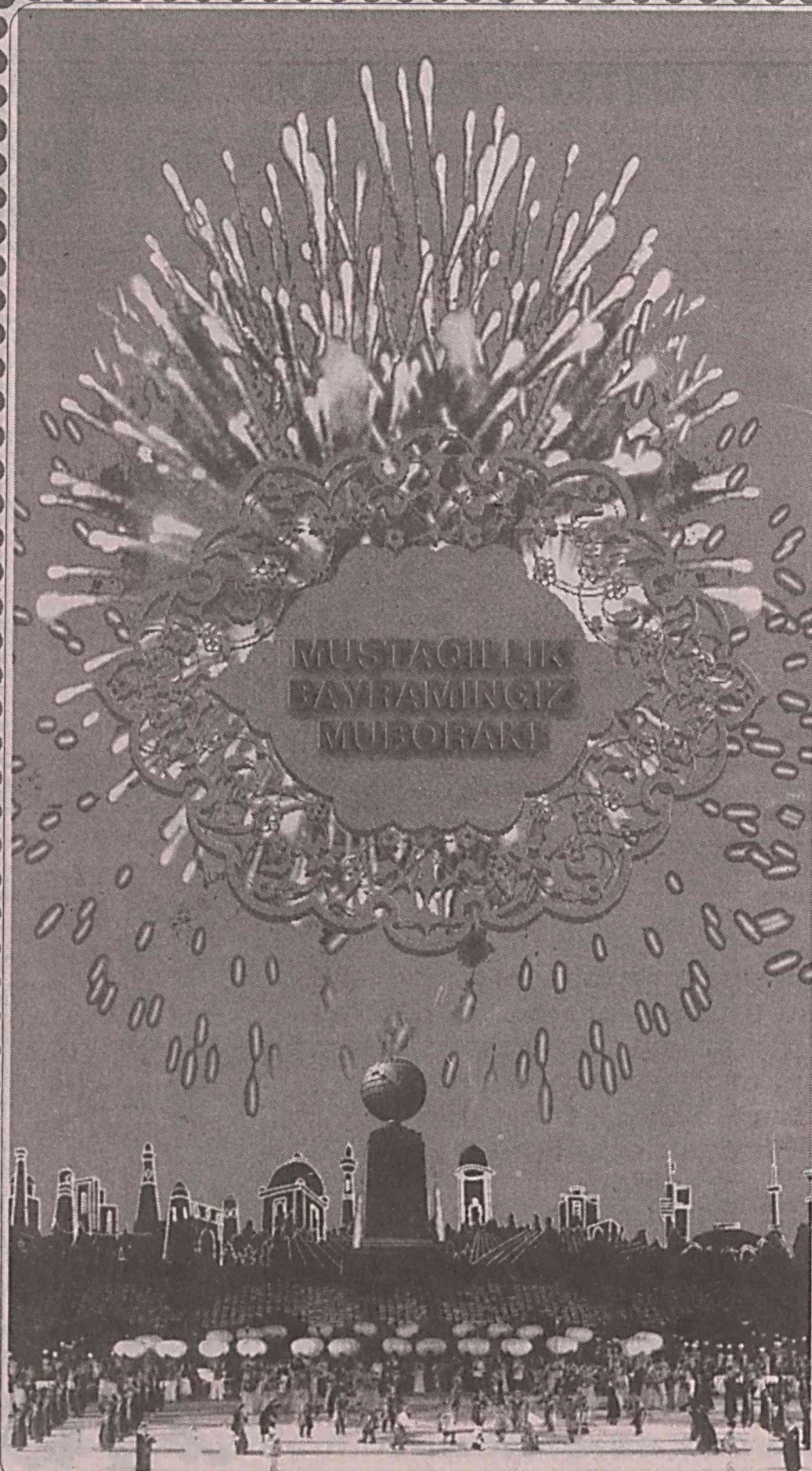
«ФАРМЕД»

хусусий фирмаси

Ўзбекистон Республикаси
аҳолиси ва меҳмонларини
энг улуғ ва азиз бай-
рам — Республикамиз муста-
қиллигининг 11 йиллиги билан
чин дилдан муборакбод этади.

Жонажон Ватанимизнинг рав-
нақи йўлидаги ишларингизга за-
фарлар, оилангизга тинчлик, хотир-
жамлик, сийҳат-саломатлик, хона-
донингизга фойзу барака тилайди.

**АЙЁМИНГУЗ МУБОРАК БЎДСИН, АЗИЗЛАР!
Биз сизга ҳамisha омонлик тилаймиз!**

«НАВОИЙАЗОТ» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ МЕҲНАТ ЖАМОАСИ

Ўзбекистон халқини, ҳурматли отахону мух-
тарам онахонларимизни, мунис опа-сингилла-
римизни, катта ишонг, ширсоат ва гайрат
билан ҳаётга қадам қўяётган ёшларимизни энг
улуғ, энг азиз байрам — мамлакатимиз мус-
тақиллигининг 11 йиллиги билан муборакбод
этади.

Мамлакатимиз қишлоқ хўжалигига минерал
ўғитлар етказиб берувчи, саноат учун сунъий
толалар ва халқ хўжалиги учун истеъмол мол-
лари ишлаб чиқарувчи корхонамиз йил сайин
кенгайиб, янги цехлар ишга тушаётгани зим-
мамиздаги масъулият юкини янада оширмоқда.
Шу боисдан ҳам жамоамизнинг ҳар бир аъзоси
бирлашмамиз олдида турган вазифаларни му-
ваффақиятли адо этишга, корхона равнақига
муносиб ҳисса қўшишга интилади.

Қадрли юртдошлар! Хамлангизни истиклол
айёми билан кўтлар эканмиз, оила аззоларингизга
тотувлик, бахт-саодат ва омад тилаймиз.
Хонадонингизга кўт-барака ёйилсин, дастурхонин-
гиз тўкин-сочин бўлсин. Юртимиз ҳамisha тинч,
мустақиллигиниз абадқул-абад бўлсин!

**(Давоми. Боши газетанинг
24-25-сонларида)
ТАСЛИМ БЎЛМАС
ТАХТИЗАР
(Тўққиз бургут қасами)**

Спитама пайтдан фойдаланиб, охуларга зимдан эмас, очикроқ боқди, ачиниш ила термулади. Лекин ушбу ачинишда не туйғулар пинҳон эканини билиб бўлмас. Ҳақиқий етимча охуға ми ёки булоқ бошидаги ота-онаси тиррик охуғами?

Қалқам: Хурақлга синовчан тикилиб:

– Юнонлар босқинига не дерсен?

Хурақл: Босқин ўз номи ила босқиндир. Каерда тугилиб ўсганидан қатъий назар инсоннинг душмани жоҳилликдир. Оқиллар инсон қонин тўқмайдулар. Алар одилдирлар. Фақат жоҳилларгина ўз илдиэларига болта урадулар. Хафаланманг, мен сизлар ила. Фақат мен эмас, менинг бутун элатим сиз ила. Биз аслида боя айтганимдек, юнонлик эрсақ-да, бугунги кунда суғдийлар удумига амал қилурмиз ва Суғдийнани ўз ватанимиз деб билурмиз.

Бир зум сукут сақлаб, очик чеҳра ила: – Қўниб ўтингизлар, азиз меҳмонимиз бўлурсиз!

Спитама: Зарур ишлар кутар бизни. Танишдик. Яхши бўлди. Боз дийдор қуришур онлари келиб қолур...

Хурақл: Ҳеч бўлмаса туз-намак то-тингизлар. Ўзингизнинг яъни, Суғдийнанинг одати бул! Бундоғ эзгу удум ҳеч қайда йўқ. Танимаган одамнингизни ҳам, агар ул адашган эрса, ёки чарчаган эрса, азиз билиб, меҳмоннавозлик қилурсиз, тўғри йўлга йўллаб юборасиз. Ушбу урф бизнинг ҳам кўнглимизга хуш келур.

Спитама: Ҳаят мамнуният ила: Суғдий бўлиб кетганингизга қаноат ҳосил қилиб, таъкид этуримизки, меҳмоннавозлик, очик дастурхонлик ҳар бир инсоннинг эзгу удуми бўлмоғи лозим...

Хурақл: Ўз оти устидаги хуржундан катта обинон олиб тўрт бўлакка бўлади. Уч бўлагини янги дўстлари Спитама, Қалқам ва Мангүёрга бериб, бир бурдасини ўзи олади:

– Олинлар биродар бўлайлик!

Спитама: нонни ушатиб татир экан: Битта нонни бурдаларга бўлиб емак – Суғдийнада тақдирни бира қўшмақдир.

Хурақл: Ҳақ-рост. Тақдиримиз бирикмишдир, пешонада не бўлса, шуни баҳам қўрурмиз.

Уч оғайни – Спитама, Қалқам, Мангүёрга Хурақл ила биродарларча қучоқлашиб, хайрлашадилар. Ҳаммасининг тилида «қуришгунча, қуришгунча» деган сўзлар янграйди.

Тоғ оралигидан сукут сақлаб узок-

лашар эканлар, Спитама алланечук тарзда хуштак чалиб, қимлар ҳақиндадир, шивирлаб қўшиқ айтиб борадир. Лаблари титрайди:

Бир кўрганда ошиқ бўлдим сен қизга,
Сендан бошқа жонон кўринмас кўзга...

Бир зум сукут сақлаб:

Жоду кўзинг камон отгани ҳамон,
Тутилган тил қодир эмас, бир сўзга...

...Тўрт тарафи жарлик баланд қоя устида тош қалъа. Халқ уни қадим-қадимдан «Тохтизар» деб атайди. Бир ҳафтадан буён Тохтизар қамал ичида. Зарафшон бўйидаги тўқайзордаги мағлубиятдан сўнг Искандар бор-йўқ қучини йигиб, Тохтизар қалъасига қарши ташлаган. Бирок қалъа таслим бўлмади. Мардларча қурашади.

Қалъадаги оташкадада тош ўчоқ. Унда олов ловуллаб ёниб туради. Тошўчоқ атрофида Спитамен ва унинг энг яқин сафдошлари – Мангүёрга, Қалқам полвон, Қурама полвон, Асак полвон, Бўрибўрк, Хурақл, Ботуртоз, Бургутлу...

Спитама (Тошўчоқда ёниб турган оловга термулиб чўқур ҳаял ичра қадимий туркий ҳикматлардан ўқир):

Ўчоқ тегра қўнишур,
Ўтоғ тегра уюшур.

Қалқам:
Ўчоқ ўчса қул қайда,
Қалъа кўчса эл қайда?

Спитама:
Қалъамиз кўчмас эди,
Булоқдан сув ичмас...

Мангүёрга:
О, Ароба, Ароба,
Элни қилдинг хароба!

Бургутлу:
Зор қолгур Зоро қизинг,
Ортингдаги шум изинг.
Айтмиш қалъа сирини,
Кесмак керак тилини...

Бўрибўрк:
Йироқ ақл-билиқдан,
Ош есаём илиқдан.

Ботуртоз:
Хотун – жафо, дейдулар,
Итинг – вафо дейдулар...

Асак полвон:
Алҳазару, алҳазар,

Таслим бўлма, Тохтизар!
Курама полвон:
Балою-қазолардан,
Туну-қун, шому-сахар,
Сени меҳримиз асрар,
Таслим бўлма, Тохтизар!

Хурақл:
Остонанг кутлуг тошдан,
Бино бўлмиш қуёшдан.
Замиринг ва хамиринг,
Қорилимидир бардошдан.

Маргүёрга:
Сехр тўла юлдузлар,
Сенга қилурлар назар.
Сени бахт ўзи излар,
Топиб олур муқаррар...

Спитама (хулоса ясайди):
Элга эзгу васият,

зо?... на чора! Бирок синдирилмас бизни
игвоб-низо! Бирок таслим бўлмасмиз
асло, ёв қўлинда ўлмасмиз асло!

Дўстлар:
Искандарга таслим бўлмасмиз асло,
Ёв қўлинда ўлмасмиз асло!

**Хурақл (йироқларга термулиб,
ўй-ҳаялга толиб):**
Биров донишманддур, қилур башорат,
Биров ўрмалайдур мисли хашорат...

Ногоҳонда осмон-фалакданми ёки
еру-заминдан нидо янграйди; ҳамма су-
кут ичра тинглайди:

Тўққиз бургут отингиз,

Йўлдош МУҚИМОВ.

«ТАБАРРУК ТАХТ»

Асардан парча

Асиллардан зотингиз.
Самога, уфқларга,
Поёндоз қанотингиз.

Ҳей, хур бургут, бургутлар,
Кўзлари нур бургутлар.
Бўйсунмас, таслим бўлмас,
Мангу мағрур бургутлар...

Осмонимиз тарк этмай,
Тепамизда турингиз.
Она заминни асраб,
Сергак бўлиб учингиз!

Спитама ва унинг сафдошлари самога
термуладилар. Бобо Бургут сийрати уфқ
узра намоён бўлади. Спитама ҳис-ҳаяжон
тўла туйғулар ила Бобо Бургутга мурожа-
ат қилади:

**Осмон узра хур бургут,
Зўрлар аро зўр бургут,
Парвоз қилиб юр, бургут,
Бошимизда тур, бургут!**

Боз Бобо Бургут томонидан, самодан
садо чиқади:

**Сиз ҳам мендек бургутсиз,
Мўътабарсиз, қутлугсиз.
Қаёнда учиб юрманг,
Шу макон, шу юртлуксиз...**

**Тегрангизда чумчуқлар,
Чумчуқ эмас, бурчуқлар.**

**Жон талашиб жужуқлар,
Лабларида учуқлар...**

**Чумчуқ бургут бўлолмас,
Ҳазоларга учолмас.
Қояларни қучолмас,
Мардонавор ўлолмас.**

**Ҳей, бургутлар, бургутлар,
Ер-замин сизни қутлар.
Сезар эрсангиз чарчок,
Ушбу тоғ очур қучоғ.
Шу азиз жаннатмакон,
Сизга бўладир ётоғ...**

Спитама (Қалби алланечук туйғулар
ила тўлиб, қадди-қоматин ростлаб, йи-
роқларга термулиб):

...Бизни Бобо бургут чорламоқда. Биз
бугун анинг ёнига йўл оламиз. Хур бур-
гутлар сафига қўшилиамиз. Мен ила ёнма-

ён туриб, сафга ти-
зилинглар, қаддин-
гизини ростланглар.
Дўстлар Спитамен
билан елкама-елка
турадилар.

Спитама: Бизким
бепоян Туронзамин-
нинг тўққиз фарзан-
ди, тафаккури тўғри
ва тўлиқ тўққиз ўло-
ни, уйғок ва сергак

онгимиз ила англаб, бирдан бир тўғри
йўлни таллаб, билаларимиз ила бош то-
мирларимизни ханжар тиги ила тилиб, қон
симириб, қон алмашурмиз. Мангу оғайни
абадул-абад биродар бўлиб қолурмиз, хур
бургутларга айланурмиз. Чумчуқ ёким
бурчуқлардек қўрқа-писа, чувалчанглар-
дай оёқ остида гимираб-эзилиб, тош-
бақадай имиллаб-судралиб яшашга қўна-
диганлар борми? Бўлса, майли, эзилиб-
топталиб, ўрмалаб-судралиб яшайверсин-
лар! Биз бундоғ жирканчи ва аянчи ҳаёт
кечиришга қўнамиз асло. Асло, алҳазар,
алҳазар!!

...Самодан сўфи тўғрай овози эшити-
лади. Қутлуг қўш Осмон ила Ер-замин
орасида муаллақ туриб, қанот уриб, не-
лар ҳақида сўйлаб, нелар ҳақида қўй-
лаб, жавлон уради...

Спитама (Сўфи тўғрайга илтижо қи-
лади):

... О, табаррук қўш Тожтўғрай! Сен
Тангрининг минг бир отини оҳанга со-
либ, қўйлаб, анинг қутлуг остонасига
қадр етурсен. Сўрагил, танҳо Тангрідан-
ким, қандоғ яшамак маъқул? Оёқ ости-
да гимираб ва ўрмалабми ва ёким хур
бургутлардек юксакларда парвоз қилиб-
ми?

Тожтўғрай Тангри уйи томон ўча бош-
лар, бирок танҳо Тангрининг ўзидан нидо
етиб келар:

– О, Инсон, сенинг учун мен теран ақл-
фаросат, қудратли ирода ато этдим, то-
ким эгри йўл қаёнда, тўғри йўл қаёнда,

ўзинг таллаб олурсен!

Тўққиз биродар, тўққиз хур бургут
бир-бирларига термулурлар, бир неча
дақиқада сукут сақлаб, қалб қўзи ила
бир-бирларига маслаҳат бериб, ахду-
паймон қилурлар:

...Бизким, Буюк Турон элининг тўққиз
жигарбанди – фарзанди, бир-биримиз
ила қон олмашиб, астойдил қасамд
қилурмизки, бировларга қул бўлиб,
эгилиб-бўкилиб яшамокдан қўра, ўзи-
миздан майиб-муттало, нодону-нота-
вон, мажруҳ авлод қолдирмақдан қўра,
мардонавор ҳалок бўлмаққа азму-қарор
қилдик. Тутқун ҳаётдан хур мамот аф-
залдир. Мангу барҳаётлик жасаду-жис-
минг тирикчилигинда эмас, балки отинг
ва зотингни абадул-абад шон-шухрат
ила қопламоқдадир.

Биз мағрур бургутлар сингари само
бағридан отилиб, юксак тоғ чўққила-
ри, баланд қояларга ташланамиз ва
аларга бошимизни уриб, мардонавор
ҳалок бўламиз...

Уфқларга суқланиб, дард ила тер-
мулар экан, савол ташлайди:

– Умр надур?

Ва дўстларига бирма-бир нигоҳ таш-
лаб олар экан, саволига ўзи жавоб қай-
таради. Ушбу сўзлар унинг охириги ва-
сиятидек янграйдир. Балким, Спитама
ва эзгу сўзларни келгуси авлодларга
айтаётгандай эди:

...Умр надур?

Бир ховуч ўтун.
Ёнса лаҳза учқун,
тутун 8 кукун...
Ҳеч ким бу дунёга
бўлолмас устун,
Нафсинг эл бахтидан
қўймагил устун!

Ахир, қачонларга чўзилур бу тун?
Вақт келур, бўлурмиз яхлит, бир
бутун,
Кураш тугамасдир, келиб эзгу
кун,
Бу кураш топадуру қувончи яқун.

...Ушбу қутлуг қасамни ичиб, тўққиз
бургут бирин-кетин оёқ остида мағ-
рур кад кўтариб турган қояларга таш-
ланадилар...

Суҳандон овози (тоғлар ортидан
садо):
Хар бир бургут мисли ўқ,
Отилиб бўлдим, йўқ?
Бирок ўшал қоялар,
Мангулик эрур қутлук...

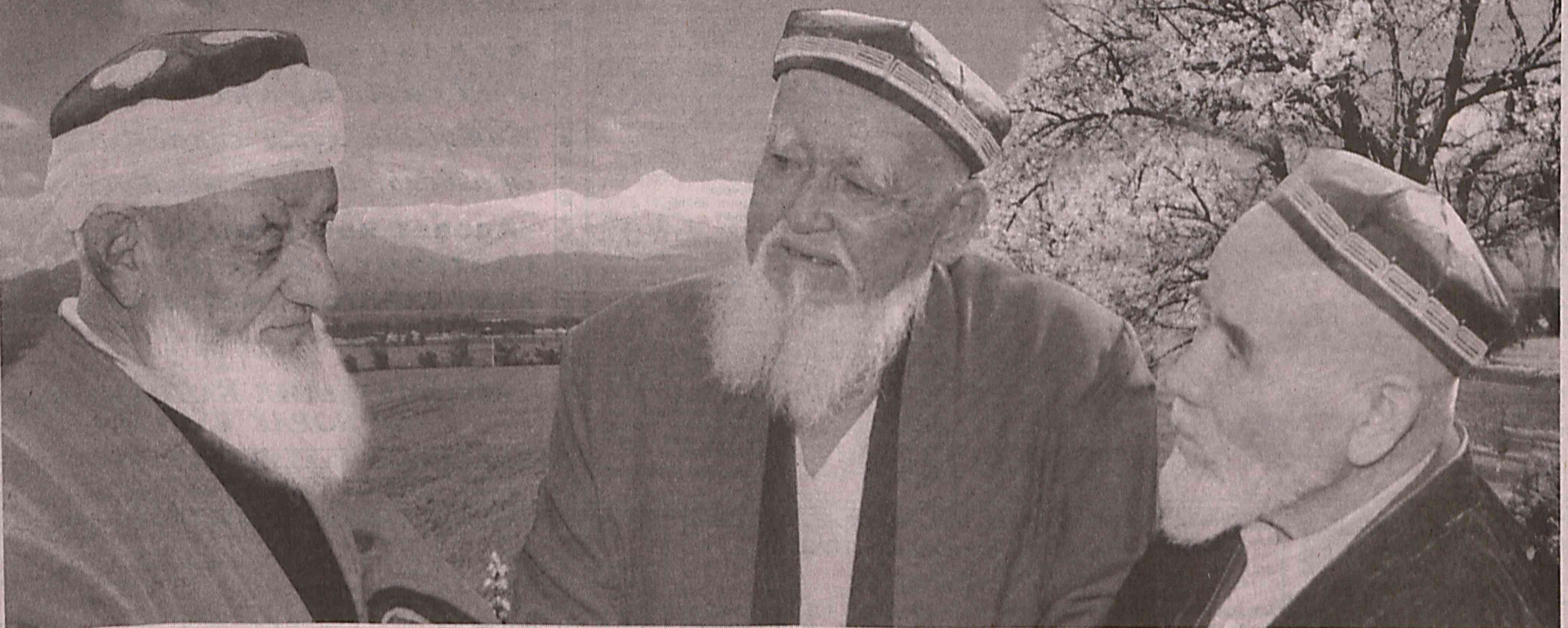
Йиллар, асрлар ўтар,
Кўкда учар булутлар.
Яшнар майсалар, ўтлар,
Қоя узра бургутлар,
Олисларга кўз тутар.
Авлодларини қутлар...

АКЦИОНЕРЛИК ТИЖОРАТ «ПАХТА БАНК»ИНИНГ ТОШКЕНТ ВИПОЯТ БОШҚАРМАСИ

*Ўзбекистон халқини Миллий байрам
– Мустақилликнинг 11 йиллиги билан қизгин табриклайди*

**Муборак заминимиз ободлиги,
гуллаб-яшнаши йўлидаги яратувчанлик
ишларида зафарлар тилайди!**

**Мустақиллик байрами хонадонларингизда бахт ва
саодатнинг ёрқин тимсоли бўлиб қолсин!**

